

Publicitets-Principet i vores Statsforfatning

Taler

Jonas Anton Hielm

Dato

12 februar 1830

Sted

Stortinget

- 1 Publicitets-Principet i vores Statsforfatning, paa hvis Anvendelse eller
Indskrænkning Spørgsmaalet egentlig gaaer ud, er af saa meget Vigtighed, at jeg
vel tør vente Undskyldning, naar jeg udførlig ytrer mig i Sagen, om end det,
som jeg har at sige, maatte ansees overflødigt med Hensyn til selve Sagens
5 Afgjørelse. Publiciteten fik et haardt Stød ved sidste overordentlige Storthing,
gjennem Ansvarlighedslovens Bestemmelse om ubetinget Hemmelighed ved de
øverste Domstole. Committeen har i nærværende Sag tiltænkt den et andet.
Exemplet vil drage flere efter, og Publiciteten saaledes gradviis synke i
Hemmelighedens Grav, hvorfra Despotismens Morgenrøde udgaaer. I al Fald
10 vil dog Sagen igjennem Storthingets Forhandlinger underkastes Almeenhedens
Dom. Men jeg kan ikke ansee det ønskeligt, at det skeer ved Committeens
Indstilling alene, eller uden at et audiatur et altera pars stilles ved Siden. Derfor
agter jeg at bede Protocolen vedlagt Grundene for min Stemme skriftlig. Men
for at bane mig Vei dertil maa jeg, efter Reglementets § 25 Litr. c, først
15 fremsætte disse Grunde under Debatterne, mundtlig:

- Grundlovens § 84 byder: "Storthinget holdes for aabne Dørre - undtagen i de
Tilfælde, hvor det Modsatte besluttet ved Stemmefleerhed." Det er
fuldkommen min Troesbekjendelse, hvad der oftere indskjærpedes
20 Storthingene af en Stemme, hvilken vi altid bør høre med Ærbødighed, at
Lovene, og fremfor alle, Grundlovene, kun rettelig paa een Maade fortolkes,
nemlig bogstaveligen. Heri alene er Sikkerhed. Heri alene den Betryggelse mod
Vilkaarlighed, som Staten skylder sine Borgere. Ifølge hiint Grundlovsbuds
tydelige Bogstav er det Pligt for Storthinget, saa ofte det er samlet, aldrig at
25 lukke sine Dørre, uden foregaaende Beslutning.

Men Committeen vil have Grundlovsbudet fortolket indskrænkende derhen, at
Udtrykket: "Storthinget holdes" alene maa have Hensyn til dets Virksomhed
efter den Kongl. Aabnings-Tale.

En saadan Indskrænkning er, savidt jeg skjønner, aldeles vilkaarlig, og stridende
baade mod Ordenes naturlige og deres ved Grundloven selv paa andre Steder
tilkjendegivne Betydning. Det første synes selve Committee-Indstillingen at
35 godtgjøre. Thi uagtet Man i dens Overskrift har søgt ved Omskrivning at
undgaae Benævnelsen "Storthing", saa har man dog siden i Texten gjentagne
Gange maattet erkjende, at nærværende Forsamling er intet andet end
Storthinget. Det hedder saaledes, at Captain Mariboes Forslag er "fremsat i
Storthinget"; at "Storthinget" i al Fald ikke maa give Slip paa sin
40 grundlovsmæssige Ret til at beslutte Dørrenes Lukning" o.s.v.; og alt dette i
samme Stund, som man vil bortforklare Grundlovens Ord med den Paastand,
at vi endnu intet Storthing holde.

De Grundlovssteder, som Committeeen har paaberaabt for denne
45 Bortforklaring, forekomme mig at bevise imod den, og saaledes godtgjøre, at
Ordene i § 84 ere brugte i deres naturlige Betydning om enhver Forsamling af
Rigets valgte Repræsentanter. Saaledes § 67, der, ved at definere Ordet
Storthing, lærer, at derved forstaaes de valgte Repræsentanter som Collectiv
betragtet, hvad enten de ere samlede paa eet Sted eller ikke. Overeensstemmende
50 hermed taler ogsaa Grundlovens § 66, 74, 80, 82 a om Storthingets
Forsamlinger, og § 69 o.fl. om at sammenkalde Storthinget, hvilket vilde være
aabenbar Tautologie, om Storthinget ikke existerede, endog uden at være
samlet; - hvormeget mere er det da til, naar det er samlet og arbejder - det er -
holdes. Ogsaa den almindelige constitutionelle Talebrug stemmer hermed. Den
55 nævner, t. Ex., Britanniens Parlament, Frankrigs Deputeredes Kammer, som
7aarige, uagtet det er bekjendt, at de ikke vedholdende i de 7 Aar ere samlede.

Ogsaa § 68, som Committeeen paaberaaber, synes at vidne imod den. Thi naar
den taler om, at Storthinget aabnes - det er umiskjendelig, at dets Forsamling
60 tager sin Begyndelse den første Søgnedag i Februar, og man ikke kan negte, at
Grundloven i denne Henseende ikke er overtraadt, sa vilde det lade heel
modsigende, at Storthinget vel er aabnet, men dog ikke holdes.

§ 74, naar den byder, at Storthingets Forhandlinger, det er, de Forretninger, som
65 ere Gjenstand for dets Forsamling, skal aabnes med en høitidelig Act,
indeholder intet om, at det ikke holdes, før denne Act er foregaaet, men meget
mere det Modsatte. Thi det tilkjendegiver, at Storthinget har adskilligt at
forrette, før denne Act kan foregaae, nemlig alle de Handlinger, som indbefattes

70 under Udtrykket: "at constituere sig." Hertil hører Udnævnelse af Præsident og
Secretair, efter samme § 74; Erklæring at Storthinget har samlet sig som
Storthing efter § 82 a - hvilket ogsaa visselig var den første Act, som den valgte
Præsident efter sit Valg foretog, en Act, som gjentages hver Dag, naar Samlingen
begynder; - Bestemmelse af sit Politie, det er, Reglementets Antagelse efter § 82
75 Litr. b; - Afdeling i Lagthing og Odelsting efter § 49, samt desuden
Bedømmelse, Antagelse eller Forkastelse, af de tilstedeværende Medlemmers
Fuldmagter, i Forbindelse med Stadfæstelse eller Forkastelse af paaankede
Kjendelser om Valgstridigheder efter §§ 64, 65 og 82 c og d. Alle disse
Handlinger foretages efter grundlovens udtrykkelige Ord i de citerede §§ af
80 Storthinget som Storthing, og kan ikke foretages af nogen anden Auctoritet.
Mig forekommer det fast som en Urimelighed, om man vilde paastaae, at
Storthing alligevel ikke holdes, naar disse Forretninger foretages eller, med andre
Ord, at negte § 84 Anvendelse paa de Forsamlinger, under hvilke det skeer.

85 Forskjellen i Udtrykkene i § 68 og 74, naar det i første hedder: "Storthinget
aabnes" - i den sidste, at dets "Forhandlinger" aabnes - fortjener maaske ogsaa at
bemærkes, da det synes som Committeeen har fundet Beviser for sin Mening i
formeentlige overensstemmende Bud paa disse 2de Steder.

90 Hvis jeg ikke feiler i det Anførte, saa skjønner jeg ikke rettere, end at der er
begaet Feil mod Grundlovens § 84, hvis man har udelukket det hidtil Passerede
fra den der anordnede Publicitet, uden foregaaende Beslutning derom, - hvad
jeg imidlertid ikke anseer mig berettiget til at slutte deraf, at jeg ikke har seet
nogen Tilhører paa Galleriet, - og heraf følger fremdeles, at Galleriet efter
95 Grundloven, fremdeles bør blive aabent, under Debatterne om Fuldmagternes
Antagelse og Forkastelse, saalænge Storthinget ikke udtrykkelig har fattet nogen
modsat Beslutning; - samt at, hvis Galleriet virkelig har været lukket, denne Feil
da snarest muligt, og for Fremtiden bør rettes.

100 Antaget imidlertid, at her ikke holdes Storthing, at det saaledes ikke efter
Grundlovens § 84 var Pligt at respectere Publicitet, saa er det dog unægteligt, at
vi, betragtet som hvilkensomhelst anden Forsamling, ikke kunne være
forpligtede at skjule vores Foretagende, men maae være berettigede til at give
dem den størst mulige Offentlighed, - siden det dog ingensteds er forbudet.

105

Vi spørge altsaa dernæst, med den ærede Committee, om der er tilstrækkelig
Grund til at fatte beslutning om, at debattere over Fuldmagterne for lukkede

Dørre?

110

I saa Henseende maa det tillades mig at bemærke, at der egentlig ikke er fremkommet noget Forslag derom, saa at der mangler formel Adgang til for Tiden at sætte dette Spørgsmaal under Votering.

- 115 Forudsat imidlertid, at jeg tog Feil i denne Formening, eller at Forslag skede om Dørrenes Lukning, da forekommer det mig, som følgende Grunde burde gjælde: En Grundsætning i vores Statsforfatning er Offentlighed. Jeg haaber denne Sætning for almeenerkjendt, at jeg tør fritage mig for Beviisførelse herom; men hvis der virkelig var Grund til at tvivle, saa maatte dette Ordinarium have
- 120 Præsumptionen for sig. Uden Nødvendighed bør ikke gjøres Undtagelse fra en ekjendt almindelig Regel. Skade af Offentlighed i det omhandlede Tilfælde formaaer jeg ikke at indsee, mindst Skade for Staten; og dette alene, ikke nogen privat Mands særskilte Interesse, synes mig at kunne være Grund til Undtagelse. Offentligheds Vigtighed i politisk Henseende tør vel antages erkjendt i
- 125 Almindelighed, saa at der ikke skal ringe eller ubetydelige Grunde til, for at sætte sig ud over den. Lad være at ingen Repræsentant hos os, som det ellers i almindelighed troes, behøver Offentlighedens Spore for at holdes inden Grændserne af sin Pligt, eller dens mægtige Bevæggrunde til ikke at give efter for indvortes eller udvortes Fristelser: Mistanke om, at det er andeledest, er dog
- 130 Hemmelighedens naturlige Følgesvend. "Man troer at finde Brøde - siger en berømt Skribent - hvor Hemmelighed findes; thi hvorfor skjule sig, naar man ikke er bange for Lyset? En saa indlysende Sandhed falder Folket af sig selv i Øinene; og hvor den sunde Menneskeforstand ikke opdagede den, maatte Ondskaben sætte den i Gang." Den Retskafne Mand behøver intet Skjul, og den
- 135 ikke Retskafne bør ikke nyde det, hvad enten han saa findes imellem dem, der skal dømme, eller dem, der skal dømmes. Derom tør jeg haabe at enhver af mine Medrepræsentanter ere enige med mig; men heraf synes at følge, at ingen kan ønske Hemmelighed, og ingen uden Inconsequence stemmer for den.

- 140 Ogsaa af en for denne Sag særlig Grund anseer jeg Offentlighed just ved denne Behandling ønskelig: Behandling af Fuldmagterne for aabne Dørre vil nemlig bidrage til at udbrede Lys over den Fremgangsmaade ved Valgene, der af Storthinget i Tvivls-Tilfælde ansees for den rigtigste, og saaledes bidrage til at forebygge Mangler, der lettelig kunde drage til Følge for selve Constitutionens
- 145 Tilværelse; en Synsmaade, der maaskee er end vigtigere, efterat Valgloven, ved Krav paa en Mængde Formaliteter, som Grundloven overlod til

Godtbefindende, har gjort Valgformerne endmere indviklet.

150 Skulde det være Tilfældet, som den ærede Committee antyder, men som jeg i
det mindste ikke har kunnet finde Spor til i de trykte Forhandlinger, at de
foregaaende Storthing have, uden foregaaende Beslutning, behandlet
Fuldmagterne under lukte Dørre, da kan dette dog ikke danne en Retsregel,
hvorved Grundlovens § 84 skulde være ophævet, eller ethvert paafølgende
155 Storthing være hindret fra heri at handle, som det anseer lovmæssigst eller
tilraadeligst og hensigtsmæssigst. I Reglementets § 53 og 54 kan jeg ikke heller
finde nogen Grund for Hemmelighed, da det maa staae lige meget i
Præsidentskabets Magt, at iagttage de der givne Forskrifter, enten den Kongelige
Aabnings-Tale er holdt eller ikke.

160 Den Erfaring, som Committeeen henter fra formeentlig fortrolige Meddelelser
under de foregaaende Storthinge, indeholder disses Forhandlinger intet om, og,
som forøvrigt ubekjendt dermed, kan jeg, saalidt som den største Deel af
nærværende Storthings Medlemmer, have nogen bestemt Mening om deres
165 Værd og Beskaffenhed. Tingens Natur forekommer mig dog at modsige den.
Ved Fuldmagternes Bedømmelse bør nemlig ikke komme andet i Betragtning,
end offentlige og beviislige Ting; men der kan intet være imod at disse behandles
offentligt. Kun hvis man vilde anstille Inquisitioner imellem hinanden om de
Vedkommendes private Liv eller Forholde, og lægge saakaldte fortrolige
170 Meddelelser herom til Grund for sin Stemme, - hvilket man vistnok ikke kunde
være bekjendt for Folkets Domstol - skulde Hemmelighed, saavidt jeg formaaer
at indsee, være hensigtsmæssig og passende.

175

Kilde

Kongeriget Norges sjette ordentlige Storthings Forhandlinger i Aaret 1830, s. 30-39.

180

Emner

Innlegg i Stortinget

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/publicitets-principet-i-vores-statsforfatning>

185